

TÜRKİYE'DE FİNANS EĞİTİMİ VE FİNANSAL OKURYAZARLIK ÜZERİNE ELEŞTİREL BİR DEĞERLENDİRME

Alev Dilek AYDIN¹

Öz

Finansal okuryazarlık kavramı ülkemizdeki tasarruf oranlarının neden arttırılmadığının sorgulandığı bir ortamda günlük hayatımızda finans alanında giderek daha çok tartışılan konuların başında gelmektedir. Bu kavram sadece ülkemizde değil, neredeyse tüm dünyada ülke politikalarına ve stratejilerine yön veren bir kavram haline gelmiştir. Bu alanda başta Dünya Bankası (Worldbank) ve Ekonomik Kalkınma İş birliği Örgütü (OECD) gibi birçok uluslararası kuruluş finansal okuryazarlık konusunda çeşitli araştırmalar ve raporlar yayınlayarak ülke yönetimlerini finansal okuryazarlığa hak ettiği önemi vermeye ve hatta onu devlet politikası haline getirmeye teşvik etmektedir. Bu çalışmada finans eğitimi ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişki üniversitelerde verilen temel finans eğitimleri bağlamında değerlendirilecektir. Bunun için ise Haliç Üniversitesi'nde 2015 Şubat ile 2016 Haziran ayları arasında Kurumsal Finans ve Finansal Yönetim dersleri almış 300 öğrenci üzerinde öğrencilerin finansal okuryazarlık durumlarını ölçen bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmanın önemli bir özelliği öğrencilere bu dersler almadan önce ve aldıktan sonra anket uygulanarak finansal okuryazarlık anlamında bir gelişme kaydedip kaydetmediklerinin incelenmiş olmasıdır. İnceleme sonucunda başta üniversitelerde olmak üzere tüm eğitim kurumlarında verilen finans eğitimine dair eleştirel bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Finans, Finans Eğitimi, OECD

A CRITICAL EVALUATION ON THE FINANCE EDUCATION AND FINANCIAL LITERACY IN TURKEY

Abstract

The concept of financial literacy is at the forefront of issues that are increasingly discussed in the field of finance in our daily life in an environment where the savings rates in our country can not be raised. This concept has become a concept which governs the country's policies and strategies, not only in our country but also all around the world. Many international organizations such as the World Bank and the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), in particular, are publishing a variety of researches and reports on financial literacy to encourage state governments to give the financial literacy the importance that it deserves and even make it a state policy. In this study, the relationship between financial education and financial literacy will be evaluated in the context of basic financial education given at universities. For this purpose, a study was conducted at Haliç University to measure the financial literacy status of 300 students who had received Corporate Finance and Financial Management courses between February 2015 and June 2016. An important feature of this research is that it has been investigated whether students have made progress in the sense of financial literacy by applying a questionnaire before and after having these courses. A critical evaluation has been made concerning the finance education in all the educational institutions notably in the universities.

Keywords: Financial Literacy, Finance, Financial Education, OECD.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Haliç Üniversitesi İşletme Fakültesi, alevdil@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-4882-4194

Makalenin Geliş Tarihi (Received Date): 01.06.2018

Yayına Kabul Tarihi (Acceptance Date): 25.06.2018

Giriş

Dünyada ve Türkiye'de üniversiteler yenilikçilik ve girişimcilik ortamını destekleyen bilgi merkezleri olma yolunda hızla ilerlemektedirler. Bu yolda başarılı olmak ve girişimciler ile üniversiteler arasındaki bağları güçlendirmek için ise üniversitelerde uygun eğitim ortamını sağlamak gerekmektedir. Bu eğitim için gereken kalifiye öğretim üyelerini üniversitelere çekmek, mevcut öğretim üyeleri ve öğretim görevlerinin teorik ve pratik bilgi seviyelerini yükseltmek, onların güncel gelişmeleri takip etmelerini sağlayacak fiziki ve yönetsel ortamı sunmak üniversitelerdeki eğitim kalitesini arttırmanın olmazsa olmaz koşullarının başında gelmektedir. Bu sayede öğrenciler de okulda öğrendikleri bilgileri, aldıkları sağlam temel çerçevesinde günlük hayatlarında pratik olarak kullanma imkânı bulacaklardır.

Günümüzün küresel rekabetçi ortamında sadece kaliteli öğretim kadrosunu üniversitelere yerleştirmek ya da mevcut kadroların eğitim seviyelerini arttırmak yeterli değildir. Öğrencilere aldıkları eğitimlerini pekiştirmeleri ve günlük hayattaki gelişmeleri daha yakından takip edebilmeleri için gereken fiziki ortam da sunulmalıdır (Youtie ve Shapira 2008, s. 1190). Örneğin yeterli sayıda branş öğretim üyelerine sahip olmanın yanı sıra, pratik uygulamalar yapabilecekleri sınıf ve laboratuvarlar, bu konuda okula davet edilebilecek konuşmacılar, konuyla ilgili veri tabanlarının öğretim üyelerinin yanı sıra öğrencilere erişiminin açılması gibi birçok uygulama ile öğrencilere aldıkları teorik eğitimleri pratiğe dönüştürme imkanı sunulabilir (Glasser 1999). Şu unutulmamalıdır ki öğrencilere sadece teorik eğitim değil de, aldıkları teorik eğitimi günlük hayatlarında uygulayabilecekleri pratik bir eğitim ortamı da sağlanırsa eğitimdeki başarı çitası da yükselecektir (Ekinci ve Burgas 2007, s. 121). Böylece Türk üniversitelerinde okuyan öğrenciler de daha rekabetçi olacaklar ve küresel iş piyasasında kendilerini daha rahat kabul ettireceklerdir.

Finansal okuryazarlık kavramı ülkemizdeki tasarruf oranlarının neden arttırılmadığının sorgulandığı bir ortamda günlük hayatımızda finans alanında giderek daha çok tartışılan konuların başında gelmektedir. Bu kavram sadece ülkemizde değil, neredeyse tüm dünyada ülke politikalarına ve stratejilerine yön veren bir kavram haline gelmiştir. Bu alanda başta Dünya Bankası (Worldbank) ve Ekonomik Kalkınma İşbirliği Örgütü (OECD) gibi birçok uluslararası kuruluş finansal okuryazarlık konusunda çeşitli araştırmalar ve raporlar yayımlayarak ülke yönetimlerini finansal okuryazarlığa hak ettiği önemi vermeye ve hatta onu devlet politikası haline getirmeye teşvik etmektedir.

Devletler açısından bu kadar önemli olan finansal okuryazarlık kavramının en geniş ve kabul edilen tanımını OECD (2012) yapmıştır. Bu tanıma göre finansal okuryazarlık en genel haliyle:

“Finansal kavramlar ve risklerin bilgi ve anlayışına sahip olmak, bu bilgi ve anlayışı değişik finansal bağlamlarda etkili kararlar almak, birey ve toplumun finansal iyi olma halini geliştirmek ve ekonomik hayata katılımı sağlamak için kullanma becerisi, motivasyonu ve güvenidir.”

Böylesine hızlı bir nüfus artışının yaşandığı ve genç nüfusun çoğunluğu oluşturduğu ülkemizde insanların çoğu maalesef tasarruf etmemekte ya da edememektedir. İnsanların tasarruf düzeylerinin ülkemizde bu kadar düşük olmasının nedeni tasarruf edilecek gelir düzeyinin yetersiz olduğu kadar, finansal okuryazarlık düzeyinin de düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin, ülke genelindeki tasarruf oranını arttırmaya yönelik olarak getirilen bireysel emeklilik sistemi hakkında bile bireylere yeterince bilgi verilmediği için çalışanların büyük bir kısmı bu sistemden çıkmayı tercih etmişlerdir. Hâlbuki toplumun finansal okuryazarlık düzeyini arttırmaya ve tasarruf yapmanın önemine dair gerekli bilinçlendirme yapılırsa ülkemizdeki

tasarruf oranları da artacak ve bireylerin finansal sisteme daha bilinçli olarak katılımı sağlanacaktır.

Finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olması aslında sadece Türk toplumuna özgü bir durum değildir. OECD'ye üye olan veya üye olmayan ülkelerde konuyla ilgili yapılan çalışmalar toplumun büyük çoğunluğunun yeterli finans bilgi düzeyine veya bilgi birikimine sahip olmadığını göstermiştir. Bu durum Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için çok daha hayati öneme sahiptir. İnsanların düşük finansal becerilere, bilgi birikimine ve farkındalığa sahip olduğu ve finansal okuryazarlık düzeyi düşük olan Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bu durum sermaye piyasalarının gelişiminde de çok büyük bir engel teşkil etmektedir.

Herşeyin temelinde eğitim olduğu gibi finansal okuryazarlık ve tasarruf kavramlarının temelinde de eğitim yatmaktadır. Bu anlamda toplumu bilinçlendirecek ve toplumdaki açığı ve eksiklikleri giderecek doğru finansal eğitim politikalarını oluşturmadan önce toplumun finansal okuryazarlık düzeyini ölçmek büyük önem taşımaktadır. Bu eğitimin önemli bir ayağını üniversitelerde eğitim gören öğrencilere verilecek finans eğitimi oluşturmaktadır. Hangi bölümde okursa okusun temel düzeyde verilecek bir finans eğitimiyle öğrenciler paralarını en iyi şekilde yönetebilecek, finansal sistemdeki mevcut finansal araçlar arasında kendileri için en iyi olan ürün ve hizmetleri seçebilecek ve bu sayede doğru bir şekilde tasarruf yapabileceklerdir. Alacakları bu eğitim sonrasında öğrenciler finansal okuryazarlık seviyeleri de artacağından dolayı daha bilinçli bir şekilde tasarruf edecek ve bu da toplumun ekonomik büyümesine olumlu olarak yansıtacaktır.

Bu çalışmada finans eğitimi ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişki üniversitelerde verilen temel finans eğitimleri bağlamında değerlendirilecektir. Bu amaçla Haliç Üniversitesi'nde 2015 Şubat ile 2016 Haziran ayları arasında Kurumsal Finans ve Finansal Yönetim dersleri almış 300 öğrenci üzerinde öğrencilerin finansal okuryazarlık durumlarını ölçen bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmanın önemli bir özelliği, öğrencilere bu dersler almadan önce ve aldıktan sonra anket uygulayarak finansal okuryazarlık anlamında bir gelişme kaydedip kaydetmediklerinin incelenmiş olmasıdır. İnceleme sonucunda üniversitelerde verilen finans eğitimine dair eleştirel bir değerlendirme yapılacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde finansal okuryazarlık üzerine yapılmış çeşitli araştırmalar ve değerlendirmeler sunulacak ve bu anlamda mevcut durumla ilgili bir durum değerlendirmesi yapılacaktır. Üçüncü bölümde ise araştırma ile ilgili detaylı bilgi sunulacaktır. Araştırmanın sonuçları da gene bu bölümde değerlendirilecektir. Son bölüm ise çalışma ile ilgili genel bir değerlendirmenin yapıldığı ve Türkiye'de finansal okuryazarlık ve finans eğitimiyle ilgili önerilerin getirildiği sonuç bölümüdür.

1. Türkiye'de ve Dünyada Finansal Okuryazarlık ve Finans Eğitimi

Dünyada finansal okuryazarlık eğitimi ve finans eğitimi bağlamında en kapsamlı çalışmayı OECD yapmaktadır. OECD, 2004 yılından itibaren gerek yaptığı araştırmalar, gerekse yayınladığı raporlar ile ülkelere bu alanda mevcut eğitim politikalarını gözden geçirme ve yeni politikalar oluşturma fırsatı sağlamıştır. Aynı zamanda bu raporlar Türkiye ve diğer OECD ülkelerinin durumu hakkında genel bir fikir edinme olanağı da sağlamıştır.

Birçok eğitim alanı için hali hazırda yapılmakta olan ve ülkemizde özellikle matematik alanındaki sonuçlarıyla çok büyük ses getiren PISA değerlendirmelerine 2012 yılında finansal okuryazarlık yeni bir alan olarak tanımlanmıştır. PISA (2012) değerlendirmesi sonucunda üye ülkelerin finansal okuryazarlık düzeyiyle ilgili önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarını değerlendirmeye geçmeden önce PISA (2012) raporunda hangi temel esasların kriter alınarak bu araştırmanın yapıldığına bakmak gerekmektedir.

Tablo 1: PISA 2012 Araştırmasında Kullanılan Finansal Okuryazarlık Becerilerinin Ölçümünde Kullanılan Temel Kriterler

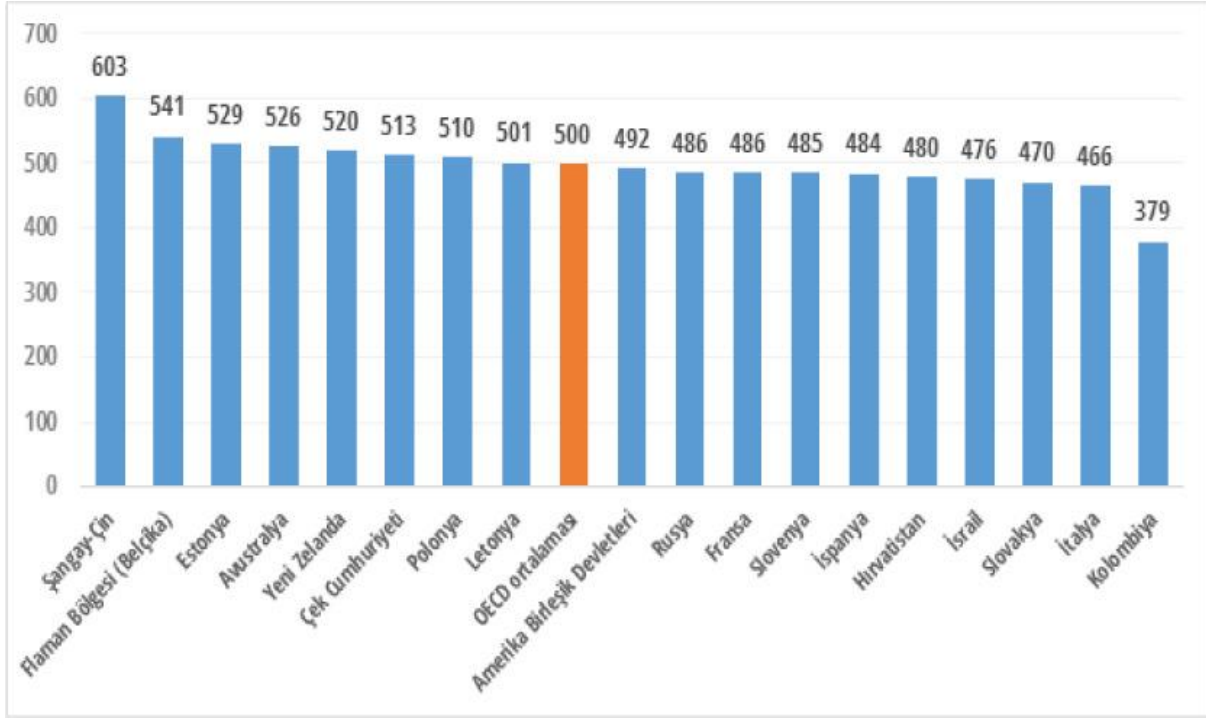
Konu Alanı	Yeterlilik Tanımı
Para ve İşlemler	Paranın farklı biçim ve amaçlarının farkında olma, günlük harcamalar, ödemeler, para değeri, banka hesapları, para birimlerine ilişkin parasal işlemleri yürütebilme yeterliği
Mali Durumu Planlama ve Yönetme	Geliri ve varlığı kısa ve uzun vadede planlama ve yönetme becerisi, gelir ve diğer kaynakları finansal iyi olma halini geliştirebilmek için kullanma yeterliği
Risk ve Ödül	Finansal kayıp ve risklerin farkında olma, kredi kullanımı ve faiz oranlarını kavrayabilme yeterliği
Finansal Görünüm	Tüketici hakları ve sorumluluklarının farkında olma, ekonomik koşullardaki ve devlet politikalarındaki değişimin sonuçlarını kavrayabilme yeterliği

PISA (2012) sonuçları bize öğrencilerin matematik ve okuma alanındaki becerileriyle finansal okuryazarlık performansları arasında kuvvetli bir ilişki olduğunu göstermektedir. Buna göre finansal okuryazarlık ile matematik becerisi arasındaki ilişki 0,83 iken, okuma becerisi ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişki ise 0,79 çıkmıştır (OECD, 2012).

Araştırmada Şekil 1'de de görüldüğü üzere en başarılı ülke Çin çıkmışken, Fransa, İtalya, Slovenya ve Hırvatistan gibi matematik alanında önde gelen ülkelerin öğrencilerinin finansal okuryazarlık anlamında düşük puan alması sürpriz olmuştur. Bu durumun en büyük nedeni olarak bu ülkelerin finans eğitmine ilişkin olarak doğru düzgün bir stratejiye sahip olmamaları gösterilebilir. Araştırma sonuçlarına göre en başarılı üçüncü ülke çıkan Estonya ise finansal okuryazarlık eğitimi anlamında strateji geliştirebilen ender ülkelerden biridir. Estonya ilk olarak 1996 yılında finansal becerileri geliştirmeye dair ilk içeriği ulusal eğitim sistemine dahil etmiştir. 2010 yılında ise hem ilkökul hem de ortaokul düzeyinde çeşitli finansal konular birçok ders içeriğine eklenmiştir. Bu da bize Estonya'nın başarısının şans değil de akılcı bir ulusal strateji sonucu olduğunu göstermektedir.

Son olarak bu araştırma finansal okuryazarlık ile öğrencilerin sosyo-ekonomik statüleri arasında önemli bir bağ olduğuna işaret etmektedir. Bu bağlamda düşük eğitim düzeyine ve düşük gelir grubuna giren ve azınlık gruplarından gelen öğrenciler finansal okuryazarlık anlamında da daha düşük bir performans göstermişlerdir.

Şekil 1: PISA 2012 Sonuçlarına Göre Katılımcı Ülkelerin Finansal Okuryazarlık Performansları

Türkiye Şekil 1'de de görüldüğü üzere PISA (2012) araştırmasına katılmadığı gibi daha sonra gerçekleştirilen PISA (2015) araştırmasına da katılmamıştır. Türkiye 2012'de Dünya Bankası (Worldbank) tarafından ve 2015'de ise OECD'nin alt kuruluşu olan Finansal Eğitim Uluslararası Ağı (International Network on Financial Education-INFE) tarafından yapılan finansal yeterlilik araştırmalarına katılmıştır (TEDMEM, 2016). Her ne kadar Türkiye bu araştırmalara katılmış olsa bile PISA değerlendirmelerine katılmamış olması Türkiye'nin finansal okuryazarlık anlamında veri elde etme açısından önemli bir fırsatı kaçırmış olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 2'de, sonuçları 2012 yılında 40 il ve 142 ilçeden tesadüfi olarak seçilmiş 3009 yetişkin bireyle yapılmış Türkiye finansal yeterlilik anketinin sonuçları görülmektedir. Bu sonuçlar Türkiye'de ankete katılan bireylerin büyük çoğunun basit hesaplamaları yapabilirken, daha karmaşık hesaplamalarda ve bilgi gerektiren finansal konularda düşük performans gösterdiğine işaret etmektedir. Dünya Bankası ve Sermaye Piyasası Kurumu (SPK) iş birliğiyle yapılan bu çalışma tasarruf ve birikim yapma gibi alanlarda Türk insanının çok da başarılı olmadığını göstermektedir. Bu durum her ne kadar katılımcılardan sadece %38'inin elinde zorunlu harcamalardan sonra para kalmasından kaynaklansa da ankete katılan kişilerden sadece %25'inin ekonomik plan yapması da gözden kaçmamaktadır. Gene PISA (2012) sonuçlarından elde edildiği gibi, Dünya Bankası-SPK (2012) iş birliğinde yapılmış olan bu çalışma da Türkiye'de de sosyo-ekonomik durumla finansal okuryazarlık seviyesi arasında oldukça kuvvetli bir ilişki olduğunu göstermektedir. Buna göre gelir düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında pozitif yönlü bir korelasyon var iken, kırsalda yaşayan kişilerin gelecek ile ilgili ekonomik plan ve birikim yapma oranı şehirde yaşayanlara göre daha düşüktür (Bourdieu, 1996, Ball vd., 2007, Ekinci, 2011). Aslında bu sonuçlar hali hazırda yapılmış diğer birkaç araştırmanın sonucu dikkate alındığında hiç de sürpriz değildir. Visa Europe (2011) ve OECD-INFE (2015) tarafından yapılan araştırmalar da bu sonuçları teyit etmektedir. Buna göre OECD-INFE (2016) sonuçlarına göre Türkiye'nin tasarruf yapma eğilimi diğer ülkelere göre oldukça düşüktür. Visa Europe (2011) ise Türkiye'de finansal okuryazarlık anlamında farkındalığın oldukça düşük

olduğunu göstermektedir. Fettahoğlu (2015) Türkiye'de finansal sistemin dışında kalanların oranının %51 iken, bu oranın Hollanda için %0, Almanya için %3 ve İngiltere için ise %9 olduğunu belirtmiştir. Bu durum Türkiye'nin finansal eğitim ve finansal okuryazarlık anlamında ne kadar çok mesafe kat etmesi gerektiğini gösteren en çarpıcı örneklerden biridir.

Tablo 2 : SPK ve Dünya Bankası'nın Yapmış Olduğu Türkiye Finansal Anketi Sonuçları (2012)

Katılımcılar İçerisinde	Yüzde (%)
Basit bölme işlemi yapabilen	84
Faiz kavramını tanımlayabilen	72
Basit faiz hesabı yapabilen	36
Birleşik faiz hesabı yapabilen	26
Zorunlu harcamalardan sonra elde parası kalan	38
Zorunlu durumlarda borç kullanan	55
Borcu kapatmak için borç alan	51
Bir yıldan uzun ekonomik planlar yapan	25
İleriki yaşlarda harcamalar için endişelenen	80

2. Finansal Yeterlilik ve Finansal Okuryazarlık Üzerine Bir Anket Uygulaması

Üniversitede verilen temel finans eğitiminin bu eğitimleri alan öğrenciler üzerinde olumlu bir etkisinin olup olmadığını belirlemek ve bu eğitimlerin nasıl iyileştirilebileceğiyle ilgili bir anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışma Haliç Üniversitesi'nde 2015 Şubat ile 2017 Şubat ayları arasında hem kurumsal finans hem de finansal yönetim derslerini almış toplamda 300 öğrenci ile yapılmıştır. Bu öğrenciler İşletme Fakültesi'nde kayıtlı Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik ile Türkçe İşletme bölümlerinde öğrenim görmektedirler. Bu öğrencilerin 180 tanesi (%60'ı) erkek öğrenciyken, 120 tanesi (%40'ı) kız öğrencidir. Ankete katılanların yaş aralığı 19 ile 23 arasında değişiklik göstermektedir.

Temel finans dersleri olan kurumsal finans ve finansal yönetimi derslerini almadan önce öğrencilerin tamamına yakını basit hesaplama işlemi yapabiliyorken daha karmaşık hesap ve bilgi birikimi gerektiren konularda daha az başarı gösterdikleri görülmektedir. Temel finans derslerini aldıktan sonra ise bu anlamda belirgin bir iyileşme görülmüştür.

Anketin sonuçları incelendiğinde seçilen 300 tane öğrenciden kız öğrenciler ve erkek öğrenciler arasındaki farklar dikkat çekmektedir. Kız öğrenciler borç kullanma anlamında erkek öğrencilere nazaran daha çekingen davranırken, bir yıldan uzun ekonomik plan yapan kız öğrencilerin oranı erkek öğrencilere nazaran daha yüksek çıkmıştır. Gene temel finans derslerini aldıktan sonra bir yıldan uzun vadeli ekonomik plan yapan kız ve erkek öğrencilerin oranında artış kaydedilmiştir. Bu sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin almış olduğu bu iki temel finans dersindeki müfredatın gözden geçirilmesinin yararlı olduğu bir gerçektir çünkü bu derslerin finansal okuryazarlık becerilerini kapsaması açısından içerik olarak geliştirilmesi gereken birçok nokta vardır.

Tablo 3: SPK ve Dünya Bankası'nın Yapmış Olduğu Anket Sorularının Öğrenciler Hiç Finans Dersi Almadan Önceki Sonuçları (2015-2017)

Katılımcılar İçerisinde	Yüzde (%) Kız Öğrenciler	Yüzde (%) Erkek Öğrenciler
Basit bölme işlemi yapabilen	% 100	% 100
Faiz kavramını tanımlayabilen	% 75	% 78
Basit faiz hesabı yapabilen	% 72	% 78
Birleşik faiz hesabı yapabilen	% 45	% 52
Zorunlu harcamalardan sonra elde parası kalan	% 62	% 48
Zorunlu durumlarda borç kullanan	% 48	% 58
Borcu kapatmak için borç alan	% 24	% 36
Bir yıldan uzun ekonomik planlar yapan	% 25	% 10
İleriki yaşlarda harcamalar için endişelenen	% 58	% 50

Tablo 4: SPK ve Dünya Bankası'nın Yapmış Olduğu Anket Sorularının Öğrenciler Kurumsal Finans ve Finansal Yönetim Dersleri Aldıktan Sonraki Sonuçları (2015-2017)

Katılımcılar İçerisinde	Yüzde (%) Kız Öğrenciler	Yüzde (%) Erkek Öğrenciler
Basit bölme işlemi yapabilen	% 100	% 100
Faiz kavramını tanımlayabilen	% 90	% 85
Basit faiz hesabı yapabilen	% 84	% 82
Birleşik faiz hesabı yapabilen	% 78	% 82
Zorunlu harcamalardan sonra elde parası kalan	% 68	% 52
Zorunlu durumlarda borç kullanan	% 55	% 52
Borcu kapatmak için borç alan	% 18	% 28
Bir yıldan uzun ekonomik planlar yapan	% 45	% 32
İleriki yaşlarda harcamalar için endişelenen	% 52	% 48

3. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bugün artık her şeyin temelinde eğitim olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Fettahoğlu (2015) bir toplumda birikim yapma alışkanlığını bireylere kazandırmaya yönelik eğitimler olmadan, o ülkenin finansal piyasalarının yeterince gelişemeyeceğini belirtmektedir. Bu da ancak ulusal anlamda bir finansal eğitim stratejisiyle mümkündür.

Finansal okuryazarlık ve finansal eğitim Türkiye için oldukça yeni kavramlardır. Dolayısıyla bu kavram hakkındaki toplumsal bilinci arttırmak ve toplumu tasarruf yapmaya teşvik etmek ancak finansal kurumların bu işe eğilmeleriyle mümkün olacaktır. SPK (2014) yılında hazırlanmış olduğu bir eylem planına göre ilk ve ortaöğretim düzeyindeki müfredattan başlayarak üniversiteye kadar ders içeriklerinin gözden geçirilmesini ve finans ile ilgili konuların içerik olarak müfredatlara eklenmesini tavsiye etmiştir. Ayrıca finans dışı programlarda da finansal eğitimin verilmesi gerektiği bu eylem planında yer almıştır. SPK (2014) bu eylem planında birçok başlıkla ilgili olarak henüz yeterli adım atılmadığını belirtmiştir. Ayrıca öğretim programlarında finansal okuryazarlıkla ilgili eğitim içeriğinin geliştirilmesine yönelik girişimler

olsa bile bu hedefin gerçekleştirilmesine yönelik daha bütüncül adımlar atılması gerektiğinin altını çizmiştir.

Bu çalışmaya konu olan araştırmanın sonuçlarının işaret ettiği birkaç noktanın üzerinde durmak gerekmektedir. Buna göre yapılan anket çalışmasında öğrenciler temel finans dersi almadan ve aldıktan sonra belirli kriter başlıkları altında değerlendirmeye tabi tutulmuşlardır. Bu değerlendirme sonucunda para ve işlemler konularının finans müfredatında yer almasına rağmen, öğrencilerin mali durumlarını planlama ve yönetme, risk alma, uzun vadeli tasarruf yapma gibi konularda sınırlı bir ilerleme kaydettikleri görülmüştür. Bu durum ise özellikle öğrencilerin gelirlerini ve varlıklarını uzun vadede planlama ve yönetme becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca öğrencilerin finansal kayıp ve risklerin farkında olma, borç kullanımı ve faiz oranlarını kavrayabilme yeteneklerinin de geliştirilmesi gerekmektedir. Buna ek olarak ekonomik koşullardaki ve devlet politikalarındaki değişimlerin sonuçlarını kavrayabilme gibi çeşitli yetenekler edinmeleri için öğretim programlarının içeriklerinde çeşitli düzenlemeler yapılması gerektiği de aşikârdır.

Üniversitelerdeki finans eğitimleri bağlamında mevcut derslerin içeriklerinin güncellenmesinin yanı sıra öğrencilere yönelik olarak basılı veya elektronik içerikler geliştirilerek öğrencilerin bu içeriklere erişiminin sağlanması, finansal okuryazarlık ve diğer finansal konular anlamında içeriklerin zenginleştirilmesi ve öğretmenlerin bilgilerini destekleyici ve onları yönlendirici materyallerin hazırlanması gibi stratejiler önerilebilir.

Toplumun diğer kesimleriyle ilgili olarak ise Türkiye’de finansal okuryazarlığın ve finansal bilgi düzeyinin geliştirilmesine yönelik olarak birtakım ek stratejiler geliştirilebilir. Buna göre ilk olarak finansal eğitime olabildiğince erken başlanması önem arz etmektedir. Erken başlanan finansal eğitim öğrencilerin tüm öğrenim hayatı boyunca devam ettirilmelidir. Buna göre finansal eğitim bağımsız ders olarak okutulabileceği gibi matematik, sosyal bilimler veya diğer derslerin içeriğine de entegre edilebilir. Bu eğitimleri verecek öğretmenlerin de mutlaka gerekli bilgi birikimine ve kaynak donanımına sahip olması sağlanmalıdır. Eğer öğretmenler finansal eğitimin toplum için olan faydalarının bilincinde olurlarsa bu konuda daha verimli olabilirler. Son olarak çocuk ve gençlerin yanı sıra, yetişkinlerin de finansal okuryazarlık ve finansal bilgilerini ve becerilerini geliştirmeye yönelik farklı finansal eğitim programları düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- BALL, S. J., Davies, J., David, M., and Reay, D. (2002). "Classification and Judgment: Social Class and the Cognitive Structures of Choice of Higher Education". *British Journal of Sociology of Education*, 23: 51-72.
- BOURDIEU, P. (1996). *Homo Academicus*. Cambridge : Polity Press.
- EKİNCİ C., ve Burgaz, B. (2007). "Hacettepe Üniversitesi Öğrencilerinin Bazı Akademik Hizmetlere İlişkin Beklenti ve Memnuniyet Düzeyleri". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 33: 119-135.
- EKİNCİ, C.E. (1999). "Hacettepe ve Erciyes Üniversiteleri Öğrencilerinin Yükseköğretimin Finansmanına İlişkin Görüşlerinin Öğrencilerin Sosyoekonomik Özellikleri Temelinde Değerlendirilmesi". Unpublished PhD Dissertation, Hacettepe University Social Sciences Institute, Ankara
- FETTAHOĞLU, S. (2015). "Hane Halkının Finans Eğitimi ve Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Kocaeli'nde Bir Araştırma". *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 67, ss. 101-116.
- GLASSER, W. (1999). *Okulda Kaliteli Eğitim*. (U. Kaplan Trans.), Beyaz Yayınları, İstanbul
- OECD. (2012). *PISA 2012 Results: Students and Money: Financial Literacy Skills for the 21st Century (Volume VI)*. PISA, OECD Publishing.
- OECD. (2012). *Financial education in schools*. OECD Publishing.
- OECD. (2015). *National Strategies for Financial Education*. OECD Publishing.
- OECD. (2016). *Financial Education in Europe Trends and Recent Developments* Financial. OECD Publishing
- SPK. (2014). *Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları*. Ankara: Sermaye Piyasası Kurumu.
- <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=1076&ext=pdf>
(Erişim tarihi : 15 Nisan, 2017)
- SPK. (2012). *Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması Sonuç Raporu*. Sermaye Piyasası Kurumu. Ankara.
- <http://www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20121116&subid=0&ct=f>
(Erişim tarihi: 15 Nisan 2017).
- TEDMEM (2016). *Temel Bir Yaşam Becerisi: Finansal Okuryazarlık* <https://tedmem.org/mem-notlari/degerlendirme/temel-bir-yasam-becerisi-finansal-okuryazarlik> (Erişim tarihi: 15 Nisan 2017).
- YOUTIEA, J. and Shapira, P. (2008). *Building An Innovation Hub: A Case Study of the Transformation of University Roles in Regional, Technological and Economic Development*. *Research Policy*. 37, 1188–1204.